

ВІДТВОРЕННЯ КОМІЧНОГО ЕФЕКТУ ПІД ЧАС ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНОГО ХУДОЖНЬОГО ТВОРУ УКРАЇНСЬКОЮ

Юлія Куковинець

здобувачка вищої освіти за першим (бакалаврським) рівнем зі спеціальності
035 Філологія Державного закладу «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Одеса, Україна
e-mail: Kukovynets.YS@pdpu.edu.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1944-3640>

Владислава Аккурт

кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри перекладу і теоретичної та
прикладної лінгвістики Державного закладу «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Одеса, Україна
e-mail: Akkurt.VY@pdpu.edu.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3542-3428>

Олена Величенко

кандидат філологічних наук, викладач кафедри перекладу і теоретичної та
прикладної лінгвістики Державного закладу «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Одеса, Україна
e-mail: velychenko.ov@pdpu.edu.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8349-5621>

АНОТАЦІЯ

Через абстрактний характер комічного ефекту проблема його відтворення у художній літературі є досить складною для вивчення, і тому, незважаючи на численні наукові праці, вона залишається відкритою для сучасних перекладознавчих розвідок.

Актуальність дослідження визначається потребою вивчення першого філігранного українськомовного перекладу казки-повісті А. А. Мілна, створеним співвітчизником Л. Солоньком.

Метою розвідки є комплексне лінгвістичне вивчення комічного ефекту та його відтворення засобами української мови за допомогою перекладацьких прийомів та трансформацій.

У статті розкрито поняття комічного ефекту, його види, прийоми у художній літературі, а також їхні диференційні ознаки. З метою проведення глибокого аналізу гумору було виокремлено та проаналізовано засоби його передачі, тобто стилістичні фігури й художні тропи: алітерації, каламбури, парафрази, уособлення, епітети, алогізми, спунеризми, гіперболи, мейозиси, метафори, порівняння, авторські оказіоналізми, навмисні граматичні порушення, паралелізми, емоційні вигукі. Автор розтлумачив сутність перекладацьких трансформацій, обґрунтував їхню роль для передачі комічного ефекту у творі для дітей та дорослих читачів, а також виконав розбір особливостей відтворення комічного ефекту за допомогою перекладацьких лексичних, лексико-семантичних, граматичних, комплексних лексико-граматичних трансформацій та технічних прийомів перекладу.

Ключові слова: комічний ефект, перекладацькі трансформації, гумор, мовні засоби передачі комічного ефекту.

Вступ. Ще з античних часів людей зацікавлювали засоби, за допомогою яких можна було б відволіктися від проблем буденності та задобрити вищі сили. Такі

передумови сприяли зародженню комічного, спрямованого на піднесення людини над недосконалостями життя.

Використання засобів комічного є досить важливим як у сучасному повсякденному спілкуванні, так і у літературних творах: сміх і жарти (пустощі, висловлювання чи дії людей заради веселощів) сприяють розвитку почуття гумору, гнучкості мислення, а також допомагають заспокоюватися, уникати перенавантаження, зберігати свіжість ідей, думок.

Мета дослідження – визначення перекладацьких трансформацій та прийомів, застосованих під час передачі комічного ефекту у перекладі твору ‘Winnie-the-Pooh’ українською мовою.

Реалізація мети передбачала вирішення таких завдань, як-от:

- визначення засобів створення комічного ефекту у художній літературі;

- аналіз особливостей відтворення комічного ефекту за допомогою перекладацьких трансформацій та прийомів.

Матеріали та методи дослідження. Матеріалом дослідження слугували англomовний оригінальний твір А. А. Мілна ‘Winnie-the-Pooh’ та його україномовний переклад «Вінні-Пух та його друзі», здійснений Л. Солоньком. Загальний обсяг проаналізованого матеріалу становить 6 розділів повісті-казки та Приповідку, що в оригінальному творі складає 56 сторінок з ілюстраціями, а у перекладі – 54 сторінки без ілюстрацій (6 пригод) або 71 сторінка з ілюстраціями. Кількість знайдених та проаналізованих засобів, покликаних на передачу комічного ефекту, дорівнює 90 одиницям. В ході розвідки ми послуговувалися перекладознавчим *зіставним аналізом* оригіналу та перекладу вищезгаданого твору як основним методом дослідження, спрямованим на визначення на всіх мовних рівнях збігів та відмінностей під час передачі одиниць комічного забарвлення в обох варіантах повісті-казки, створених різними за своєю природою мовами: англійською та українською. Проведення зіставного аналізу ґрунтувалося на *прийомах ознакового зіставлення* та *зіставної інтерпретації*. Також ми застосовували й *індуктивний метод* дослідження, суть якого полягає у створенні загального висновку на основі конкретних спостережень. Варто підкреслити, що цей метод спирається на емпіричні способи пізнання.

Актуальність дослідження. Вважаємо, що проблематика нашого дослідження залишатиметься відкритою через те, що передача комічного ефекту потребує від перекладача врахування багатьох чинників його діяльності та індивідуального підходу до кожного випадку передачі комічного засобами мови перекладу.

Проблема відтворення комічного ефекту у перекладі не втрачатиме актуальності у подальших наукових розвідках, незважаючи на те, що її висвітлювали у своїх наукових працях такі відомі дослідники-мовознавці, як-от: В. В. Виноградов, Н. Д. Арутюнова, В. Я. Пропп, С. Влахов, С. Флорін та інші.

Результати та дискусія. Існує припущення, що слово комізм має грецьке походження (*комос*), що у перекладі означає «натовп ряджених людей», бо саме такими були учасники свят, влаштованих на честь бога Діоніса. Слово ж комедія витлумачують як «*пісні комосу*». Давні греки асоціювали комізм із веселими, а інколи навіть і досить жорстокими ігрищами. Із цим поняттям пов'язували карнавальні заходи, у яких усі охочі приймали участь. Культура

сміху має бути зобов'язана і грандіозним святковим гулянням сатурналіям, якими давні римляни вшанували Сатурна, бога землеробства.

Тлумачення поняття комічного є неоднозначним, і наразі не існує єдиної повної класифікації мовних засобів передачі комічного ефекту у художніх творах. У своїй праці «Проблеми комизма и смеха» науковець В. С. Пропп наголошує, що створеному попередниками теоретичному підґрунті комічного властиві недоліки: відсутність розуміння специфіки комічного для його розкриття, відсутність логіки у розмежуванні його різновидів, а також надмірна абстрактність (Пропп, 2011).

Найбільш змістовним видається тлумачення комічного, подане у «Новейшем литературоведческом словаре-справочнике» Н. В. Суслової, Т. Н. Усольцевой: «те, що в житті та мистецтві породжується різноманітними суспільно значущими протиріччями, що піддаються висміюванню шляхом їх зіставлення з ідеалами часу та самого письменника» (переклад наш. – Ю. К.) (Суслова, Усольцева, 2003).

На наш погляд, найбільш зручною та чіткою базою для нашого дослідження слугуватиме розрізнення основних *видів комічного*, розроблене науковцем Ю. Б. Боровим, який виокремлює *іронію, гумор, сатиру та сарказм* (Борев, 1970).

Гумор – це різновид комічного, пов'язаний із зображенням смішного у житті (Толковий словарь русского языка, 1935-1940). Завдяки гумору автор підкреслює недосконалість описаного явища, предмета чи істоти. Це незлий, «беззубий» сміх, що допомагає читачеві більш уважно роздивитися позитивні якості героя літературного твору, відвернувши увагу від деяких його недоліків характеру чи поведінки. Цей вид комічного легко відрізнити від інших – так, іронія міститься у висловлюванні, значення якого не відповідає справжній ситуації, сатира викриває огріхи людей, подій, предметів або явищ, порівнюючи їх з ідеалом, а жорстокий сарказм може викликати у об'єкта критики дуже сильну образу через контраст висловлювання мовця з прихованою думкою. Гумор, вжитий під час змалювання портрету персонажа, робить його образ більш яскравим та цікавим, чим, безсумнівно, приваблює читачів (Борев, 1970).

Для проведення нашої розвідки також важливе значення матиме поділ науковця В. І. Барсукової комічного на ситуативні та мовні жарти. Так, сутність ситуативних жартів розкривається завдяки безпосередньому сприйняттю ситуації і спирається на динамічність зміни обставин ситуації, активні дії учасників, їхню взаємодію із навколишнім середовищем (наприклад, жарти клоуна). Для появи комічного у мовних жартах слугує вербальна площа, а сама ситуація виступає контентом жарту. Ознаками мовних жартів є втілення комічного у репліках мовців та незмінність обставин ситуації їхньої взаємодії (Барсукова, 2015). У нашій розвідці ми і проаналізували мовні засоби передачі комічного ефекту в оригінальному творі А. Мілна 'Winnie-The-Pooh' та у перекладі цього твору, виконаного Л. Солоньком, аби визначити перекладацькі трансформації та прийоми, застосовані для передачі комічного ефекту.

Не менш важливим етапом розвідки стало знайомство із творчістю автора твору Алана Александра Мілна й перекладача Леоніда Солонька допомогло визначити властиві їхній творчості ознаки й домінанти.

Алан Александр Мілн (англ. Alan Alexander Miln) – відомий англійський письменник, драматург із шотландським корінням, який народився 18 січня 1882 року у сім'ї директора приватної школи для хлопчиків у Лондоні. Алан

Мілн почав здобувати освіту у Вестмінстерській школі, а продовжив його у Кембриджському університеті. З 1919 р. присвятив себе літературній діяльності. У 1920 році народився син Мілна, Крістофер Робін.

Період з 1921 по 1939 роки можна назвати найбільш плідними, адже світ побачили такі твори Александра Мілна, як-от: «Почесний мир» (1924 р.), «Вінні Пух та всі-всі-всі» (1926), збірка віршів для дітей «Коли ми були маленькими» (1929), роман «Двое» тощо.

На основі проаналізованого оригінального фрагменту твору письменника, 'Winnie-The-Pooh', можна стверджувати, що ідіостилю А. А. Мілна (сукупності індивідуальних особливостей художніх творів їхнього автора) притаманні численні випадки вживання таких тропів та стилістичних фігур, як-от: дитячих слів, епітетів, метафор, порівнянь, абсурдних висловлювань та алогізмів, гіпербол та літот, алітерацій та асонансів, анафор, епіфор та рефренів. Не можна залишити без уваги і вживання емоційно-забарвленої лексики та речень. Зазначені тропи та стилістичні фігури надають повісті-казці «Вінні-Пух та його друзі» ласкавого і доброго комічного забарвлення, а тому викликають цікавість читачів як дорослого віку, так і дітей.

Під час проведення дослідження не вдалося знайти детальної інформації біографії українського перекладача та редактора Леоніда Тихоновича Солонька. Відомо, що митець народився у 1924 році. З 1924 по 1950 роки тривало його навчання у Київському університеті. Після навчання Солонько отримав можливість завідувати відділами іноземної літератури Державного літературного видавництва УРСР. Не можна не згадати й про те, що він також входив до Спілки журналістів СРСР.

Вперше україномовний переклад казки «Вінні-Пух та його друзі», здійснений Леонідом Солоньком, було видано 1974 році з графічними ілюстраціями Валентина Чернухи. Українське видавництво «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА» перевидала цей переклад у 2001 та 2003 роках, однак вже з ілюстраціями іншого українського художника Олега Петренка-Заневського.

Леонід Тихонович займався перекладами з англійської та російської мов українською таких літературних творів, як-от: «Мудрець країни Оз» Л. Ф. Баума, «Мауглі» та «Як і чому» (разом з В. Прокопчуком та П. Гандзорою) Р. Кіплінга, «Вінні-Пух та його друзі» А. А. Мілна, «Маленькі дикуни» Е. Сетон-Томпсона, «Буремні дев'яності» К. С. Прічард тощо.

На підґрунті проаналізованого фрагмента перекладу «Вінні-Пуха та його друзів» можна стверджувати, що Л. Солонько влучно підбирав яскраві синонімічні відповідники (інколи навіть діалектизми й лексеми, характерні розмовному стилю мовлення), якими багата українська мова, до лексичних одиниць оригінальних творів – за це дослідниця-мовознавець О. В. Галайбіда називає Л. Солонька «великим знавцем української мови» (Галайбіда, 2015).

Слід зазначити, що велика кількість творчих надбань А. А. Мілна та Л. Солонька спрямована на дитяче читацьке коло, і саме цим можна обґрунтувати образність, яскравість написаного або перекладеного твору. Досліджуючи художній переклад, доцільно звертатися до ідіостилю самого автора та особистості перекладача.

У ході нашої розвідки було визначено, що оригінальний твір А. А. Мілна 'Winnie-the-Pooh' створює певні труднощі пов'язані із точним визначенням

жанру й роду літератури: на погляд Л. Лунгіної, у творі поєднуються ознаки роману-виховання та дитячої казки, поетичної прози й героїчного народного епосу (Лунгіна, 1985). Українські ж видавці перекладу Л. Солонька «Вінні-Пух та його друзі» визначають цей твір за літературним жанром як повість-казку.

Аби правильно визначити вид комічного у тексті для його подальшого адекватного відтворення мовою перекладу, перш за все варто ознайомитись із самим твором, чітко розуміти його тематику та ідейне спрямування. Не менш важливою є концентрація уваги на динаміці мовних засобів, що передають комічне в певному уривку, а також на настроях, які вони навіюють.

Варто підкреслити лагідність гумору, вживання емоційно забарвлених лексем, оказіоналізмів, дотримання літературних мовних норм в ідіостилі автора оригінального твору. Через спрямування розвідки на аналіз вжитих у повісті-казці «Вінні-Пух та його друзі» перекладацьких прийомів та трансформацій, можна впевнено стверджувати, що неповторною рисою ідіостилу перекладача-співвітчизника є віртуозне володіння українськомовними лексичними одиницями з комічним ефектом із метою не лише майстерного відтворення образних засобів передачі комічного, а й знайомства читачів зі словниковим багатством рідної мови.

В результаті проведення розвідки, ми визначили, що провідним видом комічного був гумор. Для передачі гумористичного ефекту найчастіше вживалися прийоми видозміни та деформації явищ (розкривається завдяки перебільшенню чи применшенню ознак явища, істоти або предмета, що може порушувати ритміку певного природного процесу тощо; на підвалинах цього прийому відбувається пародіювання, породжуються карикатури чи може з'явитися гротеск) й утворення явищ, яким дійсно чи мабуть властиве відхилення від логічної чи праксеологічної норми (цей прийом втілюють завдяки вживанню парадоксальних висловлювань, неправильному використанню слів, використанню помилок в ході умовиводів тощо).

О. М. Линтвар вважає, що найпоширенішими засобами передачі комічного ефекту у художніх творах є гіперболи, епітети, порівняння, оксиморони, варваризми, вульгаризми, каламбури і т. д. (Линтвар, 2013). З метою проведення глибокого аналізу гумору було виокремлено та проаналізовано засоби його передачі, тобто стилістичні фігури й художні тропи: алітерацію (3,3%), каламбури (2,2%), парафрази (2,2%), уособлення (10,0%), епітети (12,1%), алогізми (12,1%), спунеризми (3,3%), гіперболи (26,7%), мейозиси (7,8%), метафори (1,1%), порівняння (5,7%), авторські оказіоналізми (2,2%), навмисні граматичні порушення (6,7%), паралелізми (2,2%), емоційні вигуки (2,2%).

Переважання кількості вжитих гіпербол обумовлено спрямуванням на розвиток уяви читача, створення перебільшення, виклик сміху і у дорослого, і у дитини. Застосування епітетів було спрямоване на створення в уяві читача різнобарвних, цікавих, живих образів персонажів. Відмінною рисою англійських дитячих творів є вживання алогізмів – Л. Т. Солонько намагався якомога динамічніше передати їх. До того ж, перекладач інколи вносив деякі додавання у повість-казку, які ще більш яскраво описували сюжетні елементи.

Проведення теоретичного етапу розвідки виявилось проблематичним через недосконалість, абстрактність наявних розвідок, відсутність єдиних класифікацій аналізованих видів комічного та перекладацьких інструментів для їхнього

втілення засобами мови оригіналу. Більшість науковців зазначає, що висунуті припущення потребують подальшого вивчення.

Під час нашого аналізу ми керувалися чітко структурованою, логічною, а тому досить зручною для проведення розвідки класифікацією перекладацьких трансформацій за вченим В. Н. Комісаровим, який поділяє міжмовні перетворення на перекладацькі прийоми та перекладацькі трансформації (Комісаров, 1990). Так, до технічних перекладацьких прийомів він відносить переміщення, додавання та опущення, а перекладацькі трансформації поділяє на лексичні, лексико-семантичні, граматичні та комплексні лексико-граматичні види.

Для передачі гумористичних елементів українською мовою невід'ємним стало вживання лексичних перекладацьких трансформацій та лексико-семантичних заміни. Незважаючи на те, що в ході дослідження також траплялися власно створені відповідники імен (*Heffalump – Слонопотам, Woozle – Бабай, Eeyore – Іа-Іа, Piglet – Паць*), Леонід Солонько вдавався до застосування таких трансформацій (Діаграма 1), як-от:

- транскрибування та транслітерацію для відтворення власних імен (наприклад, *Winnie-the-Pooh – Вінні-Пух, Christopher Robin – Крістофер Робін* тощо);

- калькування (словосполучення “*birthday baloon*” перекладено епітетом «*деньнародженнєвий дарунок*»).

Діаграма 1

Показники вжитих лексичних перекладацьких трансформацій

Охоплюючи різноманіття семантичних полів української мови, Л. Т. Солонько у перекладі вдався до вживання колоритних, незапозичених мовних одиниць, відгінки яких вже містять у собі комічний ефект, тобто у їхньому поєднанні у мовних стилістичних фігурах й тропях, вони постають ще більш емоційно насиченими для українських читачів. Наведемо приклади лексико-семантичних трансформацій (Діаграма 2):

- конкретизації (наприклад, “*Little soft clouds played happily in a blue sky...*” – «*Маленькі пухнасті хмаринки весело гралися на ясно-блакитному небі...*» і т. д.);

- генералізації (наприклад, “*He sat down and thought, in the most thoughtful way he could think*” – «*Він сів навпочіпки й задумався – глибоко-глибоко*» тощо);

- прийому смислового розвитку (наприклад, “*... You never can tell with bees*” – «*Хіба вгадаєш, що стрілить у голову тим бджолом*» і т. д.)

Показники вжитих лексико-семантичних перекладацьких трансформацій

Вживання мовних одиниць з такими характеристиками підштовхнуло вітчизняного перекладача до внесення перетворень і на морфологічному та синтаксичному рівнях тексту перекладу – він вдався до застосування граматичних перекладацьких трансформацій (Діаграма 3). І хоча у вибірці відсутні приклади вживання трансформацій синтаксичного уподібнення («нульової трансформації») та об'єднання речень, ми зустріли приклади членування останніх (наприклад, “Yes, Eeyore, and I’ve brought you a present” – «Найсправжнісінький, Іа! І я приніс тобі дарунок»; “Little soft clouds played happily in a blue sky, skipping from time to time in front of the sun as if they had come to put it out, and then sliding away suddenly so that the next might have his turn” – «Маленькі пухнасті хмаринки весело гралися на ясно-блакитному небі. Вони то наскакували на сонечко, ніби хотіли його заховати, а то хуленько тікали геть, щоб іншим також дати побавитися»). Показник вживання цієї трансформації дорівнює 5,4%.

Ми також виявили такі граматичні заміни, як-от:

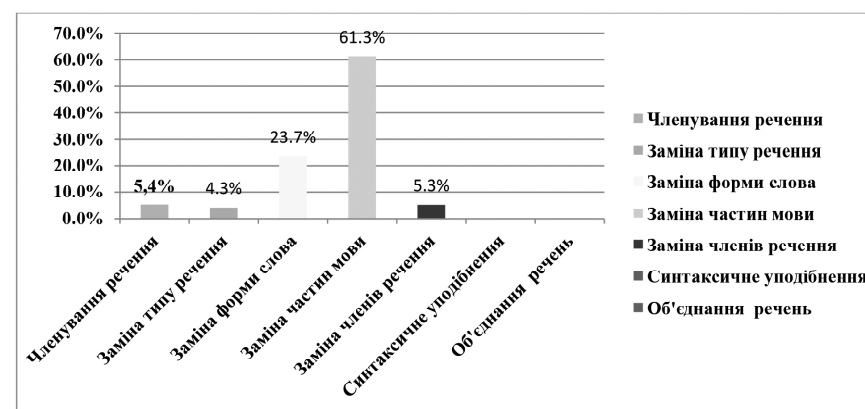
- заміни частин мови (наприклад, ““Your birthday?” said Pooh in great surprise” – «Твій день народження? – перепитав Пух, **страшенно здивований**»; “...and then, when the balloon was blown up as big as big” – «...коли кулька роздулася так, що здавалося, **ось-ось лусне**»; “I have been Foolish and Deluded,” said he, “and I am a **Bear of No Brain at All**” – «Чи є ще у світі **такий пустоголовий ведмідь?**!»);

- заміни форм слів (“THE PIGLET lived in a **very grand house** in the middle of a beech-tree, and the beech-tree was in the middle of the forest, and the Piglet lived in the middle of the house” – «Паць мешкав у **великій-превеликій хатці**, у **великому-превеликому дереві**»; “Chapter Two IN WHICH Pooh Goes Visiting and Gets Into a Tight Place” – «ПРИГОДА ДРУГА, У якій Вінні-Пух **нишов у гості**, а потрапив у безвихідь» тощо);

- заміни членів речення (наприклад, “**He** was nearly there now, and if **he** just **stood** on that branch...” – «Але **йому** залишилось дертися зовсім-зовсім-зовсім **небагато**: ну, тільки **статти** на оцю гілочку – і...» і т. д.);

- заміни типів речення (“Nobody” – «**Нікого-нікогісінько!**» “PLEASE RING IF AN ANSWER IS REQUIRED” – «**ПРОШУ НАТИСНИ – ВІДЧИНЯТЬ**» і т. д.)

Показники вжитих граматичних перекладацьких трансформацій

Рідше Л. Солонько користувався комплексними лексико-граматичними трансформаціями (Діаграма 4):

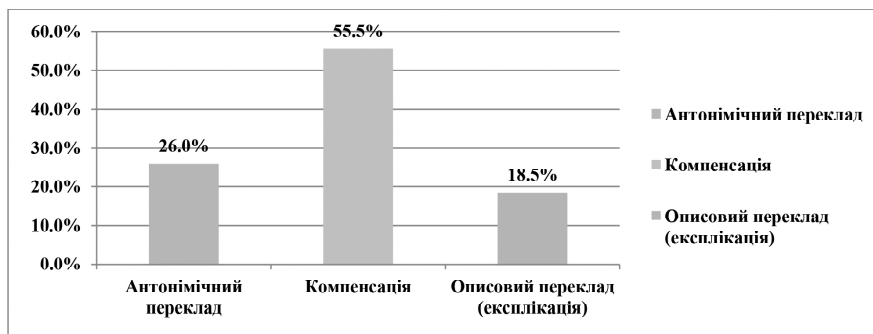
- антонімічними перекладами (наприклад, “I’m afraid **no meals**” – «**Боюся, що з цим доведеться помернути**»; “Because my spelling is Wobbly. It’s good spelling but it Wobbles, and the letters **get in the wrong places**” – «**Узагалі він гарний правопис, тільки от чогось трохи накульгує, і букви заскакують не на свої місця...**» тощо);

- описовими перекладами (наприклад, “And for a long time after that he said nothing...until at last, humming to himself in a **rather sticky voice**, he got up, shook Rabbit lovingly by the paw, and said that he must be going on” – «**Та ось Пух нарешилі щось забуркотів, і голос його став солодкий, тягучий – ну просто як мед!** – а далі підвівся з-за столу, від щирого серця потис Кроликові лапку й сказав, що йому вже час іти!» і т. д.);

- компенсаціями (наприклад, “He sat down and **thought, in the most thoughtful way he could think**” – «Він сів навпочіпки й **задумався – глибоко-глибоко**»; “Suddenly Christopher Robin began to laugh...and he laughed...and he laughed...and he laughed” – «Він сміявся, аж за живіт брався... сміявся, аж по землі качався» і т. д.).

Діаграма 4

Показники вжитих комплексних лексико-граматичних перекладацьких трансформацій

Вважаємо, що такі результати зумовлені специфікою функцій перетворень цієї групи, суть яких полягає у відтворенні складних для перекладу елементів твору. Так, перекладач міг би застосовувати або лексико-семантичні заміни, або граматичні трансформації, однак він мав на меті максимально наблизити гумористичний твір до українського читача будь-якого віку, подарувавши йому гарний настрій, прищепивши йому любов до надбань світової літературної спадщини, перекладених милозвучною рідною мовою.

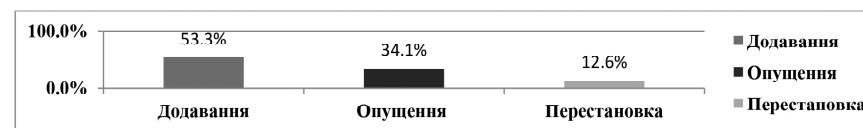
Найрідше нам випала нагода аналізувати лексичні трансформації з огляду на те, що до більшості власних імен у повісті-казці було застосовано відповідники, які створив Л. Солонько. І навіть у цьому ми вбачаємо особливу чуйність, турботу перекладача, яку він проявляє до українських читачів: завдяки українськомовним відповідникам запам'ятовування було легким та невимушеним, а вимова не викликає ані у малечі, ані у дорослих читачів жодних труднощів – винятком можна вважати ім'я героя *Кристофера Робіна*.

Досить важливою виявилася і роль технічних перекладацьких прийомів. Аби здійснювати безпосереднє перекодування тексту з мови оригіналу мовою перекладу, перекладач керувався (Діаграма 5):

- опущеннями ("So Winnie-the-Pooh went off to find Eeyore's tail" – «І Вінні-Пух подався шукати хвоста»; "Silly old Bear!" – «дурненьке ведмежа!» тощо);
- додаваннями ("something brown and furry" – «сіро-буро-волохате»; "a box of paints" – «велику-велику коробку фарб» і т. д.);
- переміщеннями ("Eeyore Loses a Tail and Pooh Finds One" – «У якій Іа-Іа губить хвіст, а Пух його знаходить»; "I think the bees suspect something" – «Бджоли начебто щось запідозрили!» тощо).

Діаграма 5

Показники вжитих технічних перекладацьких прийомів

Так, ми отримали наступне співвідношення між групами перекладацьких трансформацій: лексичні трансформації – 4%, лексико-семантичні заміни – 47,6%, граматичні трансформації – 37,5%, комплексні лексико-граматичні трансформації – 10,9%.

В жодному разі не можна стверджувати, що якась група застосованих перекладацьких трансформацій має більшу вагу за іншу. Усі перекладацькі перетворення було використано для досягнення адекватності перекладу. Цей критерій слугує найголовнішим показником якості перекладеного твору, а також майстерності й освіченості перекладача Леоніда Солонька у його творчій діяльності.

Перспективним напрямком для подальшого дослідження може бути виявлення інвентарю засобів передачі комічного ефекту в різних видах дискурсу.

ЛІТЕРАТУРА

- Барсукова І. В. Перекладацький підхід до класифікації жартів. Сучасні філологічні дослідження та навчання іноземної мови в контексті міжкультурної комунікації. Житомир, 2015. С. 4
- Борев Ю. Б. Комическое или о том, как смех казнит несовершенство мира, очищает и обновляет человека и утверждает радость бытия. Москва : Издательство «Искусство», 1970. 272 с.
- Борисенко Н.Д. Методика проведення наукових досліджень: навчально-методичний посібник. Житомир : Вид-во ЖДУ, 2010. 64 с.
- Галайбіда О. В. Лексичне різноманіття української мови у перекладах Л.Солонька. Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: Філологічні науки : збірник наукових праць. Кам'янець-Подільський, 2015. Вип. 39.С. 55-58.
- Комиссаров В.Н. Теория перевода (лингвистические аспекты) : учебник. Москва: Высшая школа, 1990. 253 с.
- Линтвар О. М. Вираження елементів комічного в художньому тексті. Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка № 14 (273), Ч. III. 2013. С. 69-73.
- Лунгина Л. З. Братья по сказке / Р. Киплинг. Маугли. А. Линдгрен. Карлсон, который живёт на крыше. А. А. Милн. Винни-Пух и все-все-все. Москва: Правда, 1985, С. 3-14.
- Мілн А.О. Вінні-Пух та його друзі : повість-казка / пер. з англ. Л. Солонька. Київ: Веселка, 1974. 247 с.
- Мілн А. О. Вінні-Пух та його друзі: повість-казка / пер. з англ. Л. Солонька; 2-е вид. Київ : Веселка, 1997. 221 с.
- Пропт В.Я. Проблемы комизма и смеха. Москва: Книга по Требованию, 2011. 180с.
- Суслова Н. В., Усольцева Т. Н. Новейший литературоведческий словарь-справочник для ученика и учителя. Мозырь : Белый ветер, 2003. 133с.
- Толковый словарь русского языка : в 4 т. / под ред. Д. Н. Ушакова. Москва : Государственный институт "Советская энциклопедия": ОГИЗ; Государственное издательство иностранных и национальных слов., 1935-1940. Т. 1. 4824 с.
- А. А. Milne Winnie-the-Pooh. New York : Dutton Children's Books, 2009. 93 p.

ПЕРЕДАЧА КОМИЧЕСКОГО ЭФФЕКТА ПРИ ПЕРЕВОДЕ АНГЛОЯЗЫЧНОГО ХУДОЖЕСТВЕННОГО ПРОИЗВЕДЕНИЯ НА УКРАИНСКИЙ ЯЗЫК

Юлия Куковинец

соискатель высшего образования первого (бакалаврского) уровня по специальности
035 Филология Государственного учреждения
«Южноукраинский национальный педагогический университет имени К. Д.
Ушинского», Одесса, Украина
e-mail: Kukovynets.YS@pdpdpu.edu.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1944-3640>

Владислава Аккурт

кандидат филологических наук, старший преподаватель кафедры перевода и
теоретической и прикладной лингвистики Государственного учреждения
«Южноукраинский национальный педагогический университет имени К. Д.
Ушинского», Одесса, Украина
e-mail: Akkurt.VY@pdpdpu.edu.ua
ORCID ID <https://orcid.org/0000-0003-3542-3428>

Елена Величенко

кандидат филологических наук, преподаватель кафедры перевода и теоретической и
прикладной лингвистики Государственного учреждения «Южноукраинский
национальный педагогический университет имени К. Д. Ушинского», Одесса, Украина
e-mail: velychenko.ov@pdpdpu.edu.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8349-5621>

АННОТАЦИЯ

Абстрактный характер комического эффекта и проблема его воспроизведения в художественной литературе является достаточно сложной для изучения, и, несмотря на наличие многочисленных научных работ, она остается открытой для современных переводоведческих исследований.

Актуальность статьи определяется необходимостью изучения первого украиноязычного перевода сказки-повести А. А. Милна, созданного соотечественником Л. Солоньком.

Целью исследования является комплексное лингвистическое изучение комического эффекта и его воспроизведения средствами украинского языка с помощью переводческих приемов и трансформаций.

В статье раскрыто понятие комического эффекта, его виды, приемы в художественной литературе, а также их дифференциальные черты. С целью проведения глубокого анализа юмора были выделены и проанализированы средства его передачи – стилистические фигуры и художественные тропы. Была раскрыта сущность переводческих трансформаций, обоснована их роль в передаче комического эффекта в произведении для детей и взрослых читателей, а также выполнен разбор особенностей воспроизведения комического эффекта с помощью переводческих лексических, лексико-семантических, грамматических, комплексных лексико-грамматических трансформаций и технических приемов перевода.

Ключевые слова: комический эффект, переводческие трансформации, юмор, языковые средства передачи комического эффекта.

RENDERING OF THE COMIC EFFECT WHEN TRANSLATING ENGLISH FICTION INTO UKRAINIAN

Yuliia Kukovynets

Bachelor Student in Philology, State Institution “South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky”, Odesa, Ukraine
e-mail: Kukovynets.YS@pdpdpu.edu.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1944-3640>

Vladyslava Akkurt

Candidate of Philology, Senior Lecturer at the Department of Translation and Theoretical and Applied Linguistics, State Institution “South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky”, Odesa, Ukraine
e-mail: Akkurt.VY@pdpdpu.edu.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3542-3428>

Olena Velychenko

Candidate of Philology, Lecturer at the Department of Translation and Theoretical and Applied Linguistics, State Institution “South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky”, Odesa, Ukraine
e-mail: velychenko.ov@pdpdpu.edu.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8349-5621>

SUMMARY

The article reveals the concept of comic effect, its types, techniques in fiction, as well as their differential features. In order to conduct a deep analysis of humor, the means of its transmission were identified and analyzed, that is, stylistic figures and artistic tropes. The author of the scientific paper revealed the essence of translation transformations, substantiated their role in conveying the comic effect in the literary text for children and adult readers, and also analyzed the features of conveying the comic effect using translation lexical, lexical-semantic, grammatical, complex lexico-grammatical transformations and translation techniques.

Key words: comic effect, translation transformations, humor, linguistic means of conveying the comic effect.

REFERENCES

- Barsukova, I. V. (2015). *Perekladatskyi pidkhhid do klasyfikatsii zhartiv [Translation approach to the classification of jokes]. Suchasni filolohichni doslidzhennia ta navchannia inozemnoi movy v konteksti mizhkulturnoi komunikatsii – Modern philological research and foreign language teaching in the context of intercultural communication. Zhytomyr [in Ukrainian].*
- Borev, YU. B. (1970). *Komycheskoe yly o tom, kak smekh kaznyt nesovershenstvo myra, ochyshchaet y obnovlyayet cheloveka y utverzhaet radost bytyia [The comic or how laughter punishes the imperfection of the world, purifies and renews a person and affirms the joy of being]. Moscow [in Russian].*
- Borysenko, N. D. (2010). *Metodyka provedennya naukovykh doslidzhen [Methods of scientific research]. Zhytomyr [in Ukrainian].*
- Halaibida, O. V. (2015). *Leksychne riznomanittia ukrainskoi movy u perekkladakh L. Solonka. [Lexical diversity of the Ukrainian language in translations of L. Solonka]. Naukovi pratsi Kamianets-Podilskoho natsionalnoho universytetu imeni Ivana Ohienka: Filolohichni nauky: zbirnyk naukovykh prats – Scientific works of Kamyans-Podilsky National University named after Ivan Ogienko: Philological sciences: a collection of scientific works. Kamyans-Podilsky [in Ukrainian].*
- Komyssarov, V. N. (1990). *Teoryya perevoda (lynhvystycheskye aspekty) [Translation theory (linguistic aspects)]. Moscow [in Russian].*

МОДАЛЬНИЙ АСПЕКТ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ПОЕТИЧНОГО ТЕКСТУ

Віктор Бріцин

доктор філологічних наук, професор, головний науковий співробітник Інституту мовознавства ім. О.О. Потебні НАН України. Київ, Україна.

e-mail: vmbritsyn@ukr.net

ORCIDID: <https://orcid.org/0000-0002-3243-7958>

АНОТАЦІЯ

У статті викладено основні положення когнітивної теорії модальності й показано можливості застосування цієї теорії для опису поетичних текстів. Методологію застосування когнітивної теорії модальності висвітлено переважно на матеріалі поезій Т. Шевченка. Вони демонструють надзвичайно широку палітру модальних значень і модальних переходів думки. Зокрема, представлені тут зорові перцепції виступають зразком словесного продовження таланту Шевченка-художника. У статті проаналізовано новаторство поета в модальній організації поетичних текстів, співвідносність його знахідок із новими стилістичними прийомами, якими збагатив літературу О.С. Пушкін.

Ключові слова: когнітивна теорія модальності, аналіз поетичного тексту, стиль Шевченка, теорія текстотворення.

Вступ. Вивчення й опис художніх текстів належить до давніх і традиційних тем філологічних студій, різноманітні аспекти цієї проблематики були й, безперечно, будуть і надалі предметом літературознавчих і лінгвістичних обговорень та гострих дискусій. Це пов'язано з тим, що мовна реалізація художньої творчості виступає своєрідним і досить важливим компонентом мовної діяльності людини, а отже, її розкриття постає одним із компонентів вивчення взаємодії мови й мислення. Коло аспектів і проблем, що стосуються вивчення мови художньої літератури, надзвичайно різноманітне. Зокрема, О. Г. Ревзіна, узагальнюючи погляди, властиві науці ХХ століття, на методи аналізу художнього тексту, виділяє такі дилеми й тріади: «художній – нехудожній текст; змістовий – формальний підхід; проза – поезія; текст – автор, текст – читач, текст як самодостатня сутність; текст – мова, текст – світ, текст – тексти, текст в історії – текст поза історією» (Ревзіна, 1998: 301).

Як свідчать численні обговорення сутності протиставлення прозових і поетичних текстів, «опозиція проза – поезія в своєму практичному втіленні зазнавала зрушення у бік модифікації прози поезією, то в бік модифікації поезії прозою, багаторазово переосмислювалася і насичувалася новим змістом, але не ставилася під сумнів» (Ревзіна, 1998: 301). Важливою при цьому залишається лінія у розмежуванні прози й поезії, проведена Ю. М. Лотманом, який рішуче спростовував погляди, що поезія є явищем, похідним від прози. Навпаки, на його думку, поетичне втілення дійсності історично передувало виникненню художньої прози. Характеризуючи поетичну мову, Ю. М. Лотман зазначає, що вірш – це «складно побудований смисл» (Лотман, 1972: 38). «Це, – продовжує дослідник, – означає, що, входячи до складу єдиної цілісної структури вірша,

Lyntvar, O. M. (2013). *Vyrazhennia elementiv komichnoho v khudozhnomu teksti [Expression of comic elements in an artistic text]*. Visnyk LNU imeni Tarasa Shevchenka – Bulletin of Luhansk Taras Shevchenko National University. Luhansk [in Ukrainian].

Lunhyna, L. Z. (1985). *Bratya po skazke / R. Kyplynh "Mauhly". A. Lyndhren "Karlson, kotoryy zhyv?t na kryshe"*. A. A. Myln "Vynny-Pukh y vse-vse-vse" [Brothers in a fairy tale / R. Kipling 'Mowgli'. A. Lindgren 'Carlson, who lives on the roof'. A. A. Milne. 'Winnie-the-Pooh']. Moscow [in Russian].

Miln, A. O. (1974). *Vinni-Pukh ta yohodruzi [Winnie the Pooh and his friends]*. Kyiv [in Ukrainian].

Miln, A. O. (19797). *Vinni-Pukh ta yoho druzi [Winnie the Pooh and his friends]*. Kyiv [in Ukrainian].

Propp, V. YA. (2011). *Problemy komyzma y smekha [Problems of comic and laughter]*. Moscow [in Russian].

Suslova, N. V., Usoltseva T. N. (2003). *Noveyshyy lyteraturovedcheskyy slovar-spravochnyk dlya uchenyka y uchytelya [The latest literary dictionary-guide for the student and teacher]*. Mozyr [in Russian].

Ushakova, D. N. (ed.). (1935-1940). *Tolkovyy slovar russkoho yazyka [Explanatory dictionary of the Russian language]*. Moscow [in Russian].

Milne A. A. *Winnie-the-Pooh*. New York.

Стаття надійшла до редакції 18. 03. 2021